

INTERNETUL ȘI DINAMICA TRIBALIZĂRII ÎN ORAȘELE DE AZI

Ionuț PURICA¹

Cuvinte-cheie: tribalizare; meme; tehnologie; comunicare.

Keywords: tribalization; memes; technology; communication.

Rezumat: *Dinamica tribalizării evoluează de la tribul bazat pe apartenența genetică (faimoasa gintă latină, de exemplu) la gildele (asociații profesionale) care, cu timpul, au trecut din material în spiritual (un anumit fel de lume virtuală). Apariția comunicării rapide și generalizate, la dispoziția tuturor prin tehnologia care stă la baza internetului și a telefoanelor inteligente, conduce în orașele de azi la apariția unei varietăți mari de „triburi”. De la triburi asociate cu un obiect tehnologic, de exemplu, motocicletă, la triburi asociate cu diverse jocuri în lumea virtuală (electronică virtuală), la triburi profesionale (dintre care unele se consideră „the top of the food chain”). La triburile corelate cu un eveniment, cum sunt veteranii din Vietnam, constatăm o diversificare și o extindere pe mai multe planuri, atât în lumea reală, cât și în cea virtuală a tribalizării. Dacă, în genetică, varietatea asigură supraviețuirea evolutivă, sperăm ca și în societatea de azi tribalizarea variată să asigure supraviețuirea socială.*

Abstract: *The dynamics of tribalization evolve from the tribe based on genetic affiliation (the famous Latin gens, for example) to guilds (professional associations) which, over time, have passed from material to spiritual (a certain kind of virtual world). The emergence of fast and widespread communication available to all through the technology that underlies the Internet and smartphones leads in today's cities to the emergence of a wide variety of „tribes”. From tribes associated with a technological object, for example a motorcycle, to tribes associated with various games in the virtual world (virtual electronics), to professional tribes (some of which are considered „the top of the food chain”). In event-related tribes, such as Vietnam veterans, we find diversification and expansion on many levels in both the real and virtual worlds of tribalization. If, in genetics, variety ensures evolutionary survival, we hope that in today's society the varied tribalization will ensure social survival.*

Când folosim cuvântul trib, ne gândim în primul rând la gruparea antropică bazată pe legături genetice, care a stat la baza formării și evoluției structurilor umane, de la orașele-state până la națiunile de azi. În timp, noțiunea de trib a fost extinsă. Grupurile de meșteșugari din orașele medievale se organizează în gilde și chiar marchează diferențele profesionale prin turnuri fizice specifice (Dubby, 2015). Constructorii de temple și, mai

---

1. Academia Oamenilor de Știință din România; e-mail: puricai@yahoo.com.

târziu, de biserici au structuri aparte, unele la vedere, altele discrete, care recunosc calitățile membrilor lor. Aceste structuri, „triburi”, se bazează, pe lângă elementele specifice genetice, profesionale sau de altă natură, pe capacitatea de a comunica între membrii lor.

În unele cazuri, comunicarea avea loc cu constante de timp lungi, pe spații întinse, și, uneori, folosind coduri de transmisie a mesajelor rezervate membrilor și o criptografie mai mult sau mai puțin elaborată.

Există o tendință a oamenilor spre agregare structurală care tinde să transforme grupul în organizație. Această formă de tribalizare conduce astăzi la o dinamică extrem de variată a diverselor categorii de „triburi”.

Tribul genetic există încă la nivelul familiei, dar este inclus în societate extins la nivelul națiunii (Darwin, 1859). Tribul profesional a evoluat, în diverse organizații, pe meserii (de exemplu, ingineri, economiști etc.) care au uneori complexul meseriei lor și discriminează toate celelalte meserii. În același timp, s-a spiritualizat ideea construcției de structuri în lumea virtuală a spiritului, spre care au evoluat unele „triburi”.

Unul dintre elementele care facilitează tribalizarea este capacitatea de comunicare rapidă în timp și extinsă în spațiu. Ultimul sfert al secolului trecut a pus bazele constructive pentru cea mai mare mașină construită de umanitate, care azi depășește sistemul energetic, anume internetul bazat pe o rețea de comunicații care se întinde de la cablul submarin, la rețeaua terestră, ajungând în spațiul cosmic circumterestru. Internetul, de la marile parcuri de servere până la terminalele inteligente individuale, conține din ce în ce mai multă informație care lasă senzația că poți să știi tot. Bernard Shaw spunea că tindem să știm din ce în ce mai mult despre din ce în ce mai puțin, la limită, să știm totul despre nimic. Existența informației în internet nu ne face să știm mai mult, dacă nu știm să o interpretăm. În acest context, numai circa 5% din informația din internet servește pentru a interpreta restul, și asta, pentru cine știe să o caute, să o recunoască (mulți se uită, puțini văd) și să o folosească.

Legat însă de tribalizare, apar forme noi și chiar exotice de triburi. De la galeriile unor echipe de fotbal care se organizează pe internet înainte de meciurile echipei lor, la participării la proteste de diverse feluri, care comunică pe internet locul de întâlnire și alte informații despre protestul respectiv, la pur și simplu fenomene sociologice de tip întâlnire cu durata de zece minute într-un loc public, fără nicio altă semnificație, și chiar de împingere a protestelor dincolo de limita non-violentă, către terorism, care folosesc internetul pentru a se organiza (evident, comunicând într-un limbaj mai criptic).

Trebuie remarcat un lucru important. Dacă înainte de internet vorbeam de spațiul virtual al spiritului uman, acum s-a creat un alt tip de spațiu virtual, cel al internetului. Aici se desfășoară acțiuni în interiorul unor jocuri în rețea, ai căror participanți uită uneori de realitatea adevărată, fiind concentrați asupra celei virtuale. Uneori, unele conflicte din realitatea virtuală sunt aduse spre rezolvare în justiția reală. Este relevant cazul în care un jucător din internet l-a dat în judecată pe un altul, pentru că nu îi transferase un obiect virtual câștigat în jocul virtual.

O serie de operații care au legătură cu lumea reală, cum sunt plățile, tranzacțiile comerciale, operații de control și decizie etc. se desfășoară frecvent în realitatea virtuală. Exemplul bitcoin este relevant, așa cum este și cel al Amazon. Astfel, dacă se pot influența aceste operații în realitatea virtuală, există efecte semnificative în lumea reală. Apare un nou „trib”, anume cel al hacker-ilor. Persoane având cunoștințe avansate de tehnologia informației, care se organizează pentru a penetra acele operații din realitatea virtuală, pot avea impact în lumea reală. Numele de atacuri informatice ne duc cu gândul la operații militare desfășurate de structuri adecvate și, în unele cazuri, chiar asta se petrece. Războiul se diversifică și se privatizează: un trib privat de hacker-i poate declara război unui guvern, ajungând să producă pagube economice importante, dezorganizare socială și furt de informații strategice.

Vedem, deci, că între structurile complexe asociate lumii reale, cele ale realității virtuale și lumea spirituală umană au loc interacțiuni care au devenit neliniare și produc efecte atât locale, cât și globale semnificative. În lumea de azi, unde interacționează trei tipuri de realități, noțiunile de până acum de adevăr și fals, de bun și rău etc. trebuie redefinite în perspectiva complexității interacțiunilor. Nu avem încă indicatori care să permită separarea între alb și negru. Sunt în curs de elaborare logici modale, multivalente, care să permită definirea unor algoritmi de discernere între adevărul sau falsul unor afirmații, bazat pe experimente succesive. Astfel de algoritmi pot fi folosiți și pentru a identifica situațiile de atac cibernetic.

Dezvoltarea internetului poate aduce și dispariții de triburi. În lumea reală, incapacitatea de a consulta fiecare cetățean, în timp real, asupra unor probleme de interes legislativ a condus la structurile politice care îi reprezintă pe cetățenii unei națiuni în parlament. Aleșii în astfel de structuri se constituie într-un trib politic. Internetul de azi, cu terminale inteligente și putere de calcul masivă, poate ajunge să permită fiecărui cetățean să fie reprezentat individual. Nu mai este nevoie de structura de reprezentare parlamentară. Tribul politic dispare. Deja, în Elveția, se consultă fiecare cetățean în unele probleme de interes național. Viitoarele structuri de decizie socială vor fi mai apropiate de cele de început, o agora care leagă lumea reală de cea virtuală, în care membrii, *zoon politicon*, vor avea percepția unei responsabilități sociale crescute de reprezentarea directă (și nu de transferul de responsabilitate către un reprezentant politic), (Dawkins, 1996).

Un alt fel de trib care poate apărea datorită informației diseminate rapid în internet este cel al diverselor soluții tehnologice. De la tehnologiile tip gadget, care unesc diverși utilizatori, până la tehnologiile, de exemplu, de creștere a eficienței energetice prin izolarea construcțiilor, care, susținute și de administrație, pot conduce la segregarea tribului celor săraci energetic de cei cu casele izolate.

Internetul, prin diseminarea de informație, permite și dizolvarea unor triburi. Exemplul relevant este cel al celulelor teroriste având o puternică senzație de apartenență tribală, cărora li se pot transmite mesaje care să conducă la dezagregarea structurii teroriste respective, adică la dizolvarea tribului. Apare astfel un efect de transformare a organizației, înapoi într-un grup care este facilitat de internet.

Avem mai sus un exemplu în care mesajele din realitatea virtuală pot conduce la schimbarea stării de spirit (apariția neîncrederii) a membrilor unui trib din lumea reală, care produce dizolvarea acestui trib. Putem evoca aici ceea ce în sistemele complexe se numește *effect de fluture* (Purica, 2010). Fluturile care bate din aripi deasupra Amazonului produce o mică schimbare în condițiile inițiale ale vremii, care se amplifică într-un taifun în Pacific. Evident, problema se poate pune și invers: pe care fluture trebuie să-l împiedicăm să bată din aripi pentru a evita un taifun.

Apare, în raport cu exemplul de mai sus, necesitatea unei axiologii a internetului. În *Metafizica*, Aristotel afirma că „a spune despre ceva care este că este și despre ceva care nu este că nu este reprezintă adevărul; a spune despre ceva care este că nu este și despre ceva care nu este că este reprezintă falsul; dar a spune despre ceva că este sau că nu este nu reprezintă nici adevărul, nici falsul”. Poate că va trebui să redefinim noțiunile de adevăr și fals în intercorelarea dintre spirit, virtual și real. Ne trebuie o nouă logică a acțiunii complexe a unui experimentator care percepe lumea pe trei niveluri (Purica, 1992).

Capacitatea de constituire de grupuri și de tribalizare, prin organizarea acțiunii lor într-o dinamică spațio-temporală complexă, dată de internet, este abia la început. Dacă această mare mașină produsă de om nu va fi distrusă, impactul ei asupra evoluției sociale va fi semnificativ, cu consecințe care încă nu pot fi prezise complet azi.

BIBLIOGRAFIE / BIBLIOGRAPHY

- Aristotel, *Metafizica*, 2010, Editura Univers Enciclopedic, București.
- Darwin, C., 1859, *On the Origin of Species by Means of Natural Selection*. Murray, Londra (și Penguin, 1968).
- Dawkins, R., 1996, „Viruses”, în Stocker, G., Schöpf, C. (ed.), *Memesis: The Future of Evolution*, Ars Electronica.
- Dubby, G., 2015, *Atlas istoric*, Larousse 2007, Corint Logistics, București.
- Purica, I., 1992, *Legile logicii modale*, Editura Academiei, București.
- Purica, I., 2010, *Nonlinear Models for Economic Decision Processes*, Imperial College Press, Londra.